

VZDĚLÁVÁNÍ A PROFESNÍ PŘÍPRAVA ŽÁKŮ A STUDENTŮ SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM

▪ Mladší školní věk

- školní období – fáze péle a snaživosti (Erickson, 1963)
- nástup do školy – důležitý sociální mezník, potvrzení normality
- hodnocení sebe a ostatních, srovnávání
- volba formy vzdělávání – zátěž?
- speciální škola
 - odlišnost školy, děti s podobným postižením, internát
- integrace
 - izolace ve skupině, úroveň kompetencí odlišná, od zdrav. Spolužáků, sebeprosazení

▪ Starší školní věk

- sociální úkol – osamostatnění z vazby na rodinu a hledání vlastní identity
- ukončení puberty - volba povolání a diferenciací zájmů
- začlenění skrze volnočasové aktivity, oblékání
- puberta pro ZP náročnější – nedostatek kompetencí, revolta, trvalost handicapu
- vzdělávání v integraci – dobrý prospěch X špatný prospěch

▪ Adolescence

- období vlastní identity a fáze přípravy na povolání
- na konci období –zařazení mezi zdravé (pro některé nová situace → krize identity)
- poslední šance uvolnění se z vazby na rodinu
 - vazba na skupinu stejně postižených (efekt similarity)
 - vazba na skupinu zdravých (sociální strategie pro uspokojující vztahy)
- rodiče
- volba povolání - omezení výběru, ovlivnění rodiči, nereálné představy
- partnerství, popř. rodičovství – potvrzení normality

■ Adolescence II

- odchod ze základní školy - eliminace rovnosti rolí žáka
- přechod do zaměstnání
 - zařazení mezi zdravé
 - plnoletost jako sociální i právní mezník
 - nezaměstnanost (ohrožení seberealizace, sociální adaptace adaptace → pasivita)
 - prestiž a rovnocennost ve společnosti

■ Vzdělávání na základní škole

- hlediska pro výběr vzdělávání
 - složky školní zralosti
 - osobnostní rysy dítěte
 - vybavení školy (materiální i personální)
 - umístění školy
 - akceptace vady dítětem a rodinou
- druh a stupeň vady zraku
- rámcový vzdělávací program pro základní školy
- klíčové kompetence (k učení, řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské a pracovní)
- specifické kompetence (práce s pomůckami, POSP, atd.)

■ Základní škola pro zrakově postižené

- Vyhláška č. 73/2005 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami...
- Učební plán základní školy pro zrakově postižené – speciální podpora
 - předměty speciální péče
 - POSP

- zraková stimulace
 - speciální příprava psaní a čtení bodového písma
 - práce s kompenzačními pomůckami
- předměty psaní na počítači a práce na počítači
- volitelné předměty
- nepovinné předměty
- vybavenost škol
- **Integrované vzdělávání**
- podle Vyhlášky č. 73/2005 Sb. o přijetí rozhoduje ředitel školy se souhlasem zákonného zástupce
- podpora speciálně pedagogického centra
- faktory úspěšné integrace
 - týmová práce učitelů
 - žák s postižením
 - spolužáci
 - rodiče
 - ostatní odborníci
- **Podpora a specifika při výuce žáka se zrakovým postižením**
 - informovanost učitele a spolužáků o problému postižení, sdělení samotného žáka
 - podmínky pro vypracování úkolů
 - správné osvětlení a optimální pracovní místo
 - začlenění do aktivit třídy, využití dramatu a dalších alternativních výukových metod
 - verbalizace, názornost, úprava textů, změna požadavků na zřetelnou práci
- **Specifika výuky předmětů**
 - Jazyková výuka a humanitní předměty
 - výcvik paměti a technika zápisu

- volba správného komunikačního prostředku a práce s textem
- Přírodní vědy
 - Modely, reliéfní obrázky
 - Speciální sady a pomůcky
 - Audiovizuální nahrávky
- Estetické vědy
- Tělesná výchova
 - Informovanost o diagnóze a omezeních z toho vyplývajících
- **Vzdělávání na střední škole a profesní příprava**
 - Integrované vzdělávání
 - Speciální vzdělávání - Vyhláška č. 73/2005
 - SOU pro zrakově postižené
 - OU pro zrakově postižené
 - Praktická škola pro zrakově postižené
 - Gymnázium pro ZP
 - Střední odborná škola pro ZP
 - Konzervatoř pro ZP
- **Současný přehled středních škol pro zrakově postižené**
 - **Gymnázium pro zrakově postižené a střední odborná škola pro zrakově postižené (Praha)** – gymnázium, obchodní akademie a obchodní škola
 - **Střední škola Aloyse Klara (Praha)** - keramická výroba, kartáčnické a košíkařské práce, keramik, čalouník, knihař, rekondiční a sportovní masér, textilní výtvarnictví
 - **Konzervatoř Jana Deyla a střední škola pro zrakově postižené (Praha)** – hudba, zpěv, ladění klavírů a hudebně kulturní činnost
 - **Praktická škola** při Škole Jaroslava Ježka
 - **Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zrakově postižené (Brno)** – obchodní akademie, sociální péče, masér sportovní a rekondiční masér, práce ve zdravotnických zařízeních, tkalcovské práce
 - třídy obchodní akademie při **Obchodní akademii Opava**

▪ **DÍTĚ SE ZRAKOVÝM A KOMBINOVANÝM POSTIŽENÍM A JEHO VZDĚLÁVÁNÍ**

▪ **Žák s více vadami**

- Žák s více vadami, žák se souběžným postižením více vadami, žák s kombinovaným postižením, s multihandicapem
- Žák s více vadami je žák s postižením současně dvěma nebo více na sobě kauzálně nezávislými druhy postižení, z nichž každé by vzhledem k hloubce a důsledkům opravňovalo k zařazení do speciální školy příslušného typu. Věstník MŠMT ČR č. 8/1997

▪ **Žák se zrakovým a kombinovaným postižením**

- heterogenní skupina
 - společný znak – zraková vada, která dominuje
 - postižení různého druhu a stupně
 - nová kvalita postižení
- vrozené kombinované postižení

X

získané přidružené postižení nebo celý komplex postižení

▪ **Charakteristika dětí se zrakovým a kombinovaným postižením I**

- Časté zrakové diagnózy
 - CVI
 - kongenitální katarakta
 - atrofie zrakového nervu
 - ROP
 - Malfunkce oka
- Charakteristika dětí se zrakovým a kombinovaným postižením II
- kognitivní oblast
 - snížení mentální úrovně
 - pasivita

- omezení kompenzačních smyslů
 - podněty musí být mnohokrát opakovány
- motorická oblast
 - často omezena tělesným postižením
- sociální oblast
 - narušená komunikace
 - komunikace jako prvek učení i edukace
- **Vzdělávání**
 - základní školy praktické a speciální pro daný typ postižení
 - speciální třídy při běžných školách
 - individuální integrace
- **Strategie při vzdělávání KP dětí**
 - osvojení aktivit v kontextu prostředí, režimu a rituálů
 - využívání názorných, konkrétních předmětů přes hmatovou zkušenost
 - mnohonásobné opakování
 - strukturace učení
 - omezené kompenzační mechanismy - využití funkčního vidění
 - dostatečný přísun stimulace – odbourání pasivity, syndromu bezmocnosti
- **Hluchoslepota jako nejzávažnější kombinace vad**
 - nejzávažnější kombinace je hluchoslepota
 - duální sensorické postižení
 - speciální třídy pro hluchoslepé děti při ZŠ pro SP v Olomouci a Berouně
 - vzdělávání na školách pro sluchově či zrakově postižené, na školách pro děti s více vadami
 - LORM – Společnost pro hluchoslepé
 - Tyfloservis, o. p. s.

- VIA - Sdružení hluchoslepých
- Záblesk – Sdružení rodičů a přátel hluchoslepých dětí